

ЕВРОПАДА ШАХС МЕДИАМАДАНИЯТИГА ОИД ТАДҚИҚОТЛАР

Аскарова Шахло Мухаммадалиевна,

Фаргона давлат университети Ахборот технологиялари кафедраси ўқитувчиси

Аннотация. Ахборотлашув ҳодисаси Европа мамлакатлари томонидан эволюцион ҳолат сифатида қабул қилинди. Ҳозирда унга нафақат мослашиш, балки ижтимоий-маданий тараққиётнинг гарови сифатида ёндашилиб, унинг имкониятларидан ижодий, танқидий фойдаланилмоқда. Буни уларда медиатаълимнинг пухта асосланган тизими, механизми ишлаб чиқилганлиги билан ҳам изоҳлаш мумкин. Мазкур мақолада бу борада олиб борилган тадқиқотлар таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: медиамаданият, ОАВ, медиасаводхонлик, шахс ахборот маданияти.

ИССЛЕДОВАНИЯ О МЕДИАКУЛЬТУРЫ ЛИЧНОСТИ В ЕВРОПЕ

Аскарова Шахло Мухаммадалиевна,

Преподаватель кафедры информационных технологий Ферганского государственного университета, Узбекистан

Аннотация. Феномен информатизации был воспринят как эволюционное явление европейскими странами. В настоящее время к ней подходят не только как к гарантии адаптации, но и как к гарантии социокультурного развития, а ее возможности используют творчески и критически. Это можно объяснить тем, что они разработали тщательно продуманную систему и механизм медиаобразования. В данной статье анализируются исследования, проведенные по этому поводу.

Ключевые слова: медиакультура, СМИ, медиаграмотность, информационная культура личности.

STUDIES ON THE MEDIA CULTURE OF PERSONALITY IN EUROPE

Askarova Shahlo Muhammadaliyeva,

Lecturer, Department of Information Technology, Fergana State University, Uzbekistan

Abstract. The informatization phenomenon was perceived as an evolutionary phenomenon by European countries. At present, it is approached not only as a guarantee of adaptation, but also as a guarantee of socio-cultural development, and its possibilities are used creatively and critically. This can be explained by the fact that they have developed a carefully thought-out system and mechanism for media education. This article analyzes the research conducted on this subject.

Keywords: media culture, mass media, media literacy, personal information culture.

Жамиятнинг ахборотлашув ҳодисаси ҳам Европа ва Америка мамлакатлари томонидан эволюцион ҳолат сифатида қабул қилинди. Ҳозирда унга нафақат мослашиш, балки ижтимоий-маданий тараққиётнинг гарови сифатида ёндашилиб, унинг имкониятларидан ижодий, танқидий фойдаланилмоқда. Буни уларда медиатаълимнинг пухта асосланган тизими, механизми ишлаб чиқилганлиги билан ҳам изоҳлаш мумкин. Европа мамлакатларида жорий этилган медиатаълим тизими ўз хусусиятлари билан бошқа давлатлар учун намуна бўла олади.

Европа мамлакатларининг деярли барчасида дастлаб мактаб медиатаълими лойиҳаларини ишлаб чиқишга эътибор қаратилиб, аста-секин олий ўқув юртларида амалиёти таъминланиши зарур бўлган дастурлар тайёрланган. Бу йўлдаги илк ҳаракатлар XX асрнинг 60-йилларида бошланган бўлса, орадан йигирма йил ўтгач Финляндия (1970, 1977 йй.), Норвегия (1974, 1977 йй.), Швеция (1980 й.)да медиатаълимнинг ўқув режасига киритилишига эришилди [1].

Финляндия Миллий таълим режасида медиатаълимнинг мақсади таълим олувчиларга медианинг жамиятдаги ўрни, аҳамияти тўғрисидаги билимларни бериш, медиа материалларидан оқилон, онгли фойдаланиш, улар борасидаги ўз нуқтаи назарини ифодалаш ва медиа билан ҳамкорликка эришиш малакаларини такомиллаштиришдан иборат.

Ўқувчилар медиатаълим доирасида қуйидаги кўникма, малакаларга эга бўлиб боради: турли вазиятларга ранг-баранг медиадан фойдаланиш асосида баҳо бериш; медида берилган материаллар асосида ўзлаштирилаётган ўқув материали бўйича ўзининг шахсий фикр ва қарашларини шакллантириш; медиа матнларнинг мазмунини мақсадли таҳлил қилиш; медиа, коммуникацияларининг жамиятдаги ўрни, ўқувчига кўрсатадиган таъсирини баҳолаш, таҳ-

лил қилиш; медиада қайта тикланган реал воқелик ҳамда мавжуд вазиятларнинг бир-бирига мослигига эришиш; ахборот манбаларини танқидий таҳлил қилиш; сўз эркинлигига эришиш; ахборотларни муҳофазалаш; ахборот коммуникация технологиялари билан ишлаш малакаси ҳамда тармоқ этикаси (Интернетдан фойдаланиш қоидалари)ни муваффақиятли ўзлаштиришга эришиш.

Медиатаълимнинг Германиядаги ривожини француз тадқиқотчиси К.Метц ғоялари билан боғлиқ бўлиб, улар асосида Берлин Техника ва Мюнхен университетларида медиа ўқув курслари ташкил этилган.

Немис тили, география, санъат ва ижтимоий фанлар негизига киритилган медиатаълим ўқувчиларнинг фуқаро сифатида ўзини англашга таъминлаш, унда танқидий фикрлаш қобилиятини ривожлантиришга хизмат қилиши зарур эди. Утган асрнинг 80-йилларига келиб, ижтимоий заруриятни тўғри англаган германиялик ўқитувчиларнинг 72 фоизи ўз амалиётларида медиатаълим ғояларини қўллаб бошлашган [2].

XX асрнинг сўнгги йилларида Медиа педагогика ва маданий коммуникация Немис жамияти Б.Бахмаер раҳбарлигидаги тадқиқотчилар гуруҳига маданий коммуникацияни мувофиқлаштириш вазифасини топширди. Гуруҳ халқаро медиатаълим тармоқларини мувофиқлаштириш, миллий маданият ва Европа медиа нуқтаи назаридан медиа педагогика асосларини аниқлаштириш вазифасининг ижобий ечимини топиш йўлида туркум тадқиқотларни амалга оширди. 1998-1999 йилларда гуруҳ мамлакатдаги ўнлаб йирик теле радио каналлар фаолиятини таҳлил қилиш асосида уларнинг болалар аудиторияси томонидан қабул қилиниш ҳолатини ўрганди.

Германия медиатаълими ривожидан тадқиқотчи Х.Ниезитонинг фаолияти ҳам алоҳида ўрин тутди. Тадқиқотчининг илмий изланишлари ўқувчиларда видео маданиятни ривожлантиришга йўналтирилган. Халқаро миқёсда олиб борилган ушбу лойиҳада Германия билан бирга Буюк Британия, Чехия ва Венгрия каби мамлакатлар ҳам иштирок этади.

Бугунги кунда Германия ўқитиш тизимида медиа педагогика мустақкам ўрин олган. Медиа педагогиканинг предмети сифатида медиа билан мулоқот қилиш, муносабатга киришни турли шакллари белгиланган бўлиб, у қуйидаги асосий йўналишлардан таркиб топган: 1. Медиа тарбия. 2. Медиа дидактика. 3. Медиа тадқиқот.

1978 йилда ташкил топган Шимолий Саксония ёшларини ҳимоялаш департаменти томонидан амалга оширилаётган медиатаълим барча немис ер (вилоят)лари учун намунадир. Унинг асосий мақсади қонунчилик асослари ёрдамида қўллаб-қувватлаш билан болалар ва ёшлар аудиториясини медианинг зарарли, хавфли таъсирларидан ҳимоялашдан иборат.

1995 йилда Германия федерал ер (вилоят)ларининг маданият вазирлари иштирокида ташкил этилган конференцияда медиатаълимни ташкил этиш долзарб масала эканлиги эътироф қилинган бўлса, янги аср бошлари (1999-2003 йй.)да ушбу мамлакатда ўқитувчиларда медиаккомпетентликни шакллантириш масаласи кун тартибига қўйила бошланди [2].

Австрияда медиатаълим соҳасидаги ишланмаларнинг тайёрланиши, уни бошланғич ва ўрта мактабларда мажбурий фан сифатида ўқитилишига 1973 йилдаёқ эришилган. Мамлакатнинг таълим вазирлигида ташкил этилган махсус бўлим бевосита медиатаълимни ўқув муассасалари фаолиятига самарали татбиқ этиш масалаларини тадқиқ қилади, шунингдек, турли университет ва ёшлар марказларида соҳадаги долзарб масалалар муҳокама қилинади. Бугунги кунда мамлакатнинг ўқитиш тизимида “Медиакомпетентликни қўллаб-қувватлаш Иттифоқи” (АФМК) етакчи ўринни эгалламоқда. 1994 йилдан бошлаб таълим муассасаларида 6 ёшдан 19 ёшгача бўлган болалар ҳамда ёшлар учун мўлжалланган ўқув предметини ўқитиш жорий қилинган.

Швейцарияда бошқа мамлакатлардан фарқли равишда ҳанузгача ўқув муассасаларида медиатаълимни ўқитишга доир аниқ шакллантирилган стандартлар мавжуд эмас. Мамлакат вилоятларининг айримларида медиатаълимнинг фақат асосий ғояларигина ёритилган. Шу сабабли ҳудудларда ўқитувчилар медианинг имкониятларидан фойдаланишга нисбатан эркин ёндашади. 1976 йилдан бошлаб, Женевада медиа педагогларнинг фаол иштироки, ташаббусига кўра Аудиовизуал Кенгаш томонидан ўқувчилар ўртасида махсус курслар ташкил этиб келинади [3].

1980-йилларда медиатаълимга нисбатан амалий ёндашув қарор топди. Унга асосан ўқитиш жараёнида асосий эътибор ўқувчилар томонидан шахсий аудиовизуал медиа матнларининг яратилишига қаратилди. Мазкур даврда ҳукумат томонидан олиб борилаётган давлат сиёсатида ҳам ушбу таълим йўналишини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилди. Ўқитувчиларни замонавий технологиялардан фойдаланишга ўқитиш мақсади учун 2001 йилда 100 млн. франк маблағ ажратилди.

Бироқ, айрим ҳолатларда ўқитувчиларни замонавий технологиялар билан ишлашга тайёрлаш ҳам самарали натижасини бермади. Кўп йиллик тажрибага эга ўқитувчилар ўз амалиётларида нашрий медиа (адабиётлар, матбуот органлари – газета, журнал)лардан фойдаланишса, ўрта ва ёш авлодга мансуб педагоглар касбий фаолиятларида мультимедиа компютер технологияларини қўллашга ҳаракат қилишди [4].

Швейцарияда жуда кўп ўрта мактаблар ўзларининг медиатекаси – китоблар, журналлар, CD-ROM, видео магнитофон, телемонитор, видео камера ва кассеталарига эга эди. Бугунги кунда Цюрих ва Лозана университетларида олий ўқув юрти даражасидаги медиатаълим илмий-тадқиқот марказлари мавжуд. Афсуски, Швейцарияда гарчи қандайдир курслар фаолият олиб борса-да, бироқ, ўқитувчилар тизимли равишда йўлга қўйилган медиатаълимга эга эмас. Айрим вилоятлар эса ўзларининг медиатаълим марказларига эга бўлганлиги сабабли оммавий ахборот коммуникациялари ёрдамида мамлакатнинг турли минтақасида фаолият юритаётган ва бой иш тажрибасига эга ўқитувчи-маърузачиларнинг маслаҳатларини олишга муваффақ бўлади [5].

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

Рустамова Н.Р. Media culture as a developing factor of rational thinking of secondary school students//European Journal of Science and Research Reflection in Educational Sciences (EJRRES), Special Issue – Great Britain, 2019. №3. – Б-64

Федоров А.В. Медиаобразование в немецкоязычных странах // Дистанционное и виртуальное обучение. – М.: 2010. № 4. – С. 300.

Рустамова Н.Р. Медиатаълим ва медиамаданият: назария ва амалиёт. / Монография. – Т.: Turon zamin ziyo, 2016. – Б. 131.

Новикова А.А. Теория и история развития медиаобразования в США (1960-2000): Дис. ... канд. пед. наук. – Таганрог: 2000. – С 22.

Rustamova, N. R. (2019). Technology for the development of media culture of students of general secondary education (on the example of grades 7-9) (Doctoral dissertation, Doctoral dissertation, dissertation for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in pedagogical sciences.- Tashkent, 2019.-42 p).